

Langt nok fra eller tett nok på?

JEG HAR NYLIG FULGT en gruppe barnevernstudenter gjennom sin første praksisperiode. Det kjennes spesielt fint. Kompetente fagfolk tar engasjert imot ferske studenter og deler raust av kunnskap, erfaringer og eksempler. Som professor på bakerste benk kan jeg ta meg i å undre over hva mitt – og universitetets – bidrag i studentenes læring egentlig er. De menneskene jeg møter her, kjenner jo sitt daglige arbeid så mye, mye bedre enn det jeg gjør?

Overskriften *Langt nok fra eller tett nok på?* er lånt fra Hanne Ingerslevs artikkel i dette nummeret. Mens hennes drøfting gjelder lokalpolitikeres rolle, ansvar og eierskap for barneverntjenesten, lar jeg spørsmålet inspirere meg til også å undre over hvilken kunnskap barnevernet trenger. Hvilken avstand og hvilken nærhet gir den beste læringen?

En nærliggende tanke er at mens barnevernet leverer praksiskunnskap, tar universiteter og høyskoler seg av den forskningsbaserte, akademiske kunnskapen. En slik tenkemåte medfører en fare for at praksiskunnskap forstås som den nære og egentlige kunnskapen, mens universitetets teoretiske kunnskap er fjernere og dermed også mer uaktuell.

Godt barnevernsarbeid krever et bredt kunnskapstilfang. Hva er normalutvikling for et barn? Og hva legger vi nå egentlig i begrepet «normal»? Hvilke skader kan oppstå når et barn utsettes for omsorgssvikt?

Å møte mennesker i sårbare livssituasjo-

ner med trygghet, åpenhet og respekt er en grunnleggende kompetanse for en barnevernsarbeider. Menneskemøter har et intuitivt element. Det er noe vi kjenner fra hverdagen og våre møter med mennesker vi bryr oss om. Samtidig er dette kunnskap og ferdigheter som er viktig å tilegne seg og trene på. Møter med barn i sårbare situasjoner kan trigge følelser fra egen barndom i en slik grad at disse kommer i veien for å se at dette barnet kan ha helt andre erfaringer og følelser enn de jeg selv hadde. Det krever trening i å se sine egne forståelser og forforståelser slik at disse ikke kommer i veien for den andres. Kunnskap om kommunikasjon både verbalt og non-verbalt og om barns språkutvikling og følelsesliv er derfor viktig.

Barnevernsansatte må ha solid kunnskap om hva de har lov til – her er juridisk kompetanse sentralt. Videre må de ha god kunnskap om og kompetanse på flerfaglig arbeid slik at skole, barnevern og andre etater kan arbeide godt sammen. De skal kunne saksgang i alle sine ledd – fra melding via undersøkelse til tiltak.

Å møte mennesker i konflikt, å konfrontere med respekt og samtidig ivareta dem i sin sårbarhet er krevende. Her kommer kunnskap så vel fra psykologi og sosiologi til nytte. Betydninger av å være familie likeså. Hva vet vi om familie som institusjon i vårt samfunn? Om kultur og barneforståelse? Om nettverkets betydning? Om marginali-

Reidun Folleso
redaktør

sering og risiko? Om betydning av sosiale og økonomiske belastninger? Igjen vil generell kunnskap gi en handlingsberedskap som må inntones i møte med de enkelte foreldre og barnets øvrige familie og nettverk.

Barnevernets makt er inngripende. Ved å forberede og legge frem en sak for fylkesnemnda kan barnevernet medvirke til at foreldre fratras omsorgen for sine barn. Stor makt krever ydmykhet, klokskap, kunnskap og kompetanse. Dette innebærer også å kunne stille seg kritisk spørrende til det systemet man selv er – eller skal bli – en del av, for derigjennom å kunne utfordre også dagens praksis. En side ved dette er å stille spørsmål ved dominerende forståelser av bestemte problemer samt hvilke løsninger som følger av disse. Forstås omsorgssvikt primært (eller utelukkende) som et familieanliggende som skal finne sin løsning innen husets fire vegger? Eller forstås det i en bredere kontekst der omgivelser og nettverk inngår? Hva er det barnevernet rammes inn av, og hvordan påvirker dette forståelse og praksis? Hva betyr makt, og hvordan er makt i spill i og rundt barnevernet? Hvordan er det norske (velferds)samfunnet organisert, og hvilke(n) ideologi(er) er til enhver tid rådende? Hvilken forståelse av barn, barndom og familie dominerer?

De ulike kunnskapselementene drar veksler på både forskning, praksis og kunnskap fra barn og foreldre. Mens forskning trekker de store og generelle linjene, vil kunnskap fra barn og foreldre bringe inn opplevelser og erfaringer med barne-

vern. Nedslagsfeltet er i det praktiske barnevernet der barnevern utøves. Kunnskapen som er i feltet, inngår som en helt sentral del i samspillet.

Iblant trenger vi avstand for å se bedre. En utdanning som har sin tyngde i universiteter og høyskoler, nært forbundet med praksisfeltet, vil være det beste utgangspunktet for å utdanne kompetente, reflekterte og kritiske barnevernsarbeidere. Akademias bidrag vil blant annet være å peke på et kritisk potensiale. Kritikkk forstås ofte som negativitet eller skepsis, men kan også bety bedømmelse og vurdering av et arbeid eller en prestasjon, og som en metodisk og vitenskapelig undersøkelse av noes ekthet. Kritisk kompetanse handler om å kunne nyttiggjøre seg informasjon og selv være granskende og nysgjerrig på barns og familiers vegne. Kritikkens mål er ikke (utelukkende) å påpeke feil, men å være stadige endringsagenter med barnets beste for øyet.

I dette nummeret studeres barnevernet i lys av tre ulike spørsmål. Hvordan kan barnevernsarbeideres drøftinger åpne eller stenge for godt faglig skjønn? Hvordan blir barns uttalelser vektet av fylkesnemnda når det skal fattes vedtak om omsorgsovertakelse? Vi avslutter der vi begynte – i spørsmålet om langt fra eller tett nok på? Denne gangen i den sammenheng der det egentlig hører hjemme – i det lokalpolitiske ansvaret for barneverntjenesten.

God lesning!